

Research Article

Justice-Seeking in the Ideology of the Supreme Leader Based on Spragens' Theoretical Model¹

Mohammad Jalili¹
Najmeh Kikha²

1. *Master of Political Science, Faculty of History, Civilization and Political Studies, Baqer al-Uloom University, Qom, Iran (Corresponding Author). jalilipv@gmail.com*

2. *Assistant Professor, Political Science, Faculty of Economics and Political Science, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. najmeh_keikha@yahoo.com*

Abstract

The purpose of the present study is to review and explain the essence of the requirements of justice-seeking in the ideology of the supreme leader of Iran. To this aim, the boundary between the concepts, backgrounds, criteria, causes, means, obstacles, damages, duties, and instances of this ideal were specified. The Mazjī combination method was used to survey the ideas of the supreme leader so that by summarizing more than 180 of his speeches about justice, the research would have enough comprehensiveness, validity, and cohesion. Based on Sprangers' theoretical framework, this research has arranged its obtained data under four categories including "justice crisis, causes of justice, optimal ideal, and ways to achieve justice". Finally, following up the relative theoretical research, discourse-making, fair criticism, transparency, execution of tax policies, acknowledgment of choosing those of competence, assistance to the organizations, and acting according to the law are among some other achievements of the present research in surveying the leader's ideas.

Keywords: Justice-Seeking, Islamic Republic of Iran, Supreme Leader, Sprangers' Theoretical Model.

1. **Received:** 2020/08/18; **Accepted:** 2020/10/31

* Copyright © the authors

** <http://sm.psas.ir/>

عدالت‌طلبی در اندیشه مقام معظم رهبری بر اساس الگوی نظری اسپریگنز^۱

محمد جلیلی^۱

نجمه کیخا^۲

۱. کارشناسی ارشد، گروه علوم سیاسی، دانشکده تاریخ، تمدن و مطالعات سیاسی، دانشگاه باقرالعلوم(ع)، قم، ایران
(نویسنده مسئول). jalilipv@gmail.com

۲. استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
najmeh_keikha@yahoo.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی و تبیین چپستی و چگونگی بایسته‌های طریق عدالت‌خواهی در اندیشه مقام معظم رهبری است. در این راستا، مرز میان مفاهیم، زمینه‌ها، شاخصه‌ها، عوامل، لوازم، موانع، آفات، تکالیف و مصادیق این آرمان تبیین شده است. برای تبیین نظرات مقام معظم رهبری از روش ترکیب مزجی استفاده شد، تا با تلخیص بیش از ۱۸۰ سخنرانی مرتبط با عدالت، پژوهش از جامعیت، اتقان و انسجام کافی برخوردار باشد. این پژوهش با تکیه بر چارچوب نظری اسپریگنز، داده‌های تحصیلی خود را در چهار عنوان «بحران عدالت، علل بحران، آرمان مطلوب و مسیر دستیابی به عدالت»، تنظیم کرده است. در نهایت، پیگیری پژوهش‌های نظری، گفتمان‌سازی، نقد منصفانه، ایجاد شفافیت، اجرای سیاست‌های مالیاتی، درک انتخاب شایستگان، کمک به دستگاه‌ها و عمل به قانون، از دستاوردهای پژوهش حاضر در بررسی اندیشه‌های رهبری می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: عدالت‌طلبی، جمهوری اسلامی ایران، مقام معظم رهبری، الگوی نظری اسپریگنز.

۱. مقدمه

یکی از چالش‌های پیش روی جمهوری اسلامی ایران از بدو انقلاب تا سالیان اخیر، حل مسئله عدالت و تعریف عدالت‌طلبی مطلوب در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و قضائی می‌باشد. درک مفهوم، چگونگی اجرا و ملزومات دستیابی به مصادیق راستین این آرمان انسانی، همواره مورد بحث و نزاع دغدغه‌مندان آن بوده است.

شناخت اندیشه مقام معظم رهبری به عنوان ولی‌فقیه حاکم بر حکومت اسلامی از ماهیت عدالت و راه سلامت پیگیری آن، امری ضروری می‌باشد. چراکه دستیابی به نگاهی جامع در این حوزه می‌تواند ظلم‌ستیزان را به التیام موفقیت در اجرای عدالت نزدیک ساخته و با تعیین راهبردی روشن، فتح این قله صعب‌العبور را تسهیل کند. درک رویکردهای آسیب‌زا، موانع موجود در فردیت و اجتماع و الزامات مبارزه با مفاسد و تبعیض‌ها، از چالش‌های همیشگی عدالت‌خواهی در طول تاریخ بشری بوده است. رسالت کنونی این پژوهش، دستیابی به الگویی منطقی در مسیر مطالبه‌گری و ارائه نقشه‌ای روشن برای عبور ایمن از موانع و مهلکه‌ها است.

این تحقیق به شیوه ترکیب مزجی انجام شده که عبارت از کنار هم قرار دادن آثار متنی معطوف به عنوان یا شخصیتی واحد، به‌گونه‌ای است که خواننده آن، مفهوم موردنظر خود را در سیری منطقی و تبیینی یکپارچه یابد. در این شیوه، مؤلف مجاز به افزودن واژه‌ای در متن اصلی نیست، اما مختار بر حذف عبارات اضافی برای ایضاح حداکثری موضوع است. در نتیجه با فحص بیانات متفکر مورد نظر در موضوع مورد تحقیق، به سوی کشف نگاه گوینده گام برمی‌دارد تا با در کنار هم قرار دادن بخش‌های مرتبط، ساختار ذهنی و تصویر مطلوب گوینده را ترسیم کند.

مزیت این تلاش در استناددهی و اتقان کامل گزاره‌ها است که احتمال تحریف نگاه اندیشمند و مصادره به مطلوب اندیشه وی را به حداقل می‌رساند. لذا، این پژوهش با گردآوری و بررسی کلیه بیانات مقام معظم رهبری از خرداد ۱۳۶۸ تا آذر ۱۳۹۸ در موضوع عدالت و عدالت‌طلبی، به تدوین الگوی ذهنی ایشان پرداخته است.

علاوه بر این، در بررسی نظرات اندیشمندان، اگر چنانچه شیوه تحلیلی - تفسیری را برگزینیم، به ناچار خود را در قالبی از رویکردهای هرمنوتیکی، گفتمانی و اسکینری قرار داده‌ایم. از اینجا است که برای نیل به درکی عمیق از خاستگاه فکری نظریه‌پردازان سیاسی - اجتماعی می‌بایست از نظریه‌ای مرتبط بهره برد.

نظریه بحران توماس اسپریگنز^۱، دانشمند علوم سیاسی آمریکا یکی از بهترین آن‌ها است. این شیوه برای درک اندیشه یک فرد، به ما چارچوبی نظری، فلسفی و کاربردی می‌دهد تا از درجه شناختی آن، منطق درونی رویکردی اندیشگی را در امر سیاسی فهم کنیم (حقیقت و حجازی، ۱۳۸۹: ص ۹-۱۳). این نظریه شیوهی ادراک مشکل را به ما آموخته و تعلیل ایجاد بی‌نظمی، شرایط ایدئال و سیر گذار از هست‌ها به بایدها را می‌شناساند. همچنین برخلاف اشتراوس^۲ که در معرفت حقیقت فلسفی می‌کوشد، در اینجا شناخت نظریه سیاسی، غایت تحقیق است (اشتراوس، ۱۳۹۱: ص ۴). به عقیده اسپریگنز، اندیشمند سیاسی به شدت واقع‌گرا بوده و نظریات او در راستای بحران محیطی متفکر است (تاجیک، ۱۳۸۴: ص ۶۱). بنابراین، مصائب اجتماعی، انگیزه تأمل و بهانه‌ی آغازین تحلیل ذهنی مسائل در کشف راه‌حل صحیح آن‌ها است. به دنبال این ایده، کسی که راه‌حل را فهمیده، مشکل را درک کرده و کسی که توانای فهم اشکال بوده، دارای مطلوبی ذهنی است که در قیاس با آن، نقطه اشکال را معین می‌کند (گلشنی، ۱۳۸۷: ص ۱۰۵). هنر محقق، شناسایی و تبیین همان الگوی ذهنی است و رسالت نظریه اسپریگنز در شناخت ایده صاحب‌نظر سیاسی در عبور از بحران‌ها می‌باشد. سؤال اول در فهم چارچوب ذهنی اندیشمند سیاسی، چگونگی وضعیت نامطلوب در نظر وی بوده و سؤال دوم، الگوی مطلوبی است که برای عبور از بی‌نظمی مدنظر دارد (عزیزالهی، ۱۳۸۶: ص ۱۴۵).

نظریه اسپریگنز بر پایه چهار مرحله بنا شده است:

نخست، درک بحرانی می‌باشد که در طول تاریخ، انگیزه اصلی متفکران برای خلق بهترین آثار بوده است.

دوم شناسایی علل ایجاد مشکل یا بروز بحران می‌باشد.

سوم، یافت آرمان‌شهر اندیشمند از دل داده‌های ذهنی او است تا به طور شفاف شرح داده شود.

در مرحله چهارم نیز، تبیین راه‌حل‌ها و مسیر دستیابی به یوتوپیای نهایی نظریه‌پرداز مطرح است.

بنابراین، چهار مرحله‌ی: شناسایی بحران، شناخت علل، تبیین آرمان و مسیر دستیابی به آن (اسپریگنز،

۱۳۹۲: ص ۵۴-۷۷) رسالت محقق در پژوهش پیش‌رو است تا ترکیبات مزجی را در الگوی اسپریگنز

قرار دهد.

1. Thomas A. Sprags

2. Leo Strauss

۲. بحران عدالت‌طلبی

به اعتراف اسناد تاریخی، همواره از سوی برخی دغدغه‌مندان سطحی‌نگر یا عدالت‌جویان تک‌بعدی، کج‌روی‌ها، افراط‌گری‌ها و خسارت‌آفرینی‌هایی تجربه شده که از جمله آنان، داستان تلخ عدالت‌طلبی خوارج با تفاسیر گروهی و مستقل از ولایت است. عدالت‌گسترانی که با شعار حکم تنها برای خداست، حکومت عادلانه امیرالمؤمنین (ع) را فروپاشیده و نماد عدالت را با برچسب ظلم و انگ ارتداد سیاسی به شهادت رسانیدند. همچنین در تجربه انقلاب اسلامی می‌توان به تلقی انجمن حجّتی از حسن نهفته در فساد که به ظهور امام زمان (عج) ختم شود، عدالت‌خواهی مسلحانه گروه‌های مارکسیستی، خودقضایی‌پنداری گروه‌های چپ در فشار به اعدام سران پهلوی و برخوردهای سلیقه‌ای برخی حزب‌اللهی نمایان با منکرات اجتماعی توجه داد. اما نمونه حاضر این بحران‌آفرینی از سوی برخی جریان‌ات رسانه‌محور کنونی در حال وقوع است که با تبلیغ دعای مفساد‌موردی، به رفتارهای غیرقانونی و تعمیمات هیجانی متوسل می‌شوند. گروهی که به انکار دستاوردها، تعظیم ناکامی‌ها، تحقیر دستگاه‌ها، هم‌زبانی رسانه‌های اپوزیسیون و توهم فساد سیستمی آلوده‌اند. در اینجا کیفیت بحران عدالت‌خواهی از زبان امام خامنه‌ای بررسی می‌گردد.

۲-۱. شیوع فساد و مدافعان آن

۲-۱-۱. مفسدین و رانت‌جویان

فساد یعنی کسانی با زبان چرب و چهره‌های حق به جانب، به جان بیت‌المال بیفتند و کیسه‌های خود را پر کنند (۱۳۸۰/۱۰/۱۹)، می‌بینید [مسئولی] ظرف ده سال چند میلیارد گیرش آمده! (۱۳۸۱/۱۱/۱۵) استفاده شخصی از فرصت‌های شغلی، ریخت‌وپاش و خریدهای کلان، مأموریت‌های بدون توجیه و تخصص، توزیع غیرعادلانه امکانات و جوایز بی‌مورد، استخدام بی‌ضابطه وابستگان و تنظیم اسناد صوری، با این‌ها برخورد کنید! (۱۳۸۰/۶/۵) [که] مرکز مبارزه با مفساد، دولت است! قوه قضائیه در مرحله آخر قرار می‌گیرد (۱۳۸۲/۶/۵). با دزد دزد گفتن، دزد از دزدی دست بر نمی‌دارد، من و شما می‌باید جلوی فساد را بگیریم (۱۳۹۴/۲/۹) که دست شکننده قانون [با وسیله‌ای قانونی] (۱۳۹۱/۲/۱۰) بسته شود (۱۳۹۲/۱۲/۲۰). فساد، ذهن را مشغول می‌کند، دل را می‌شکند و ریشه‌دار می‌شود (۱۳۹۰/۷/۱۱). مفساد فرهنگی و اخلاقی می‌آورد، عناصر خوب را متزلزل (۱۳۸۷/۴/۵) و حرکت عمومی کشور را کند می‌کند

(۱۳۸۵/۷/۱۸). [لذا] در هیچ نقطه‌ای فقر و فساد نباشد و افراد مفسد از دستگاه‌های تصمیم‌گیر طرد شوند (۱۳۸۴/۳/۳). [بدانید] مبارزه با فساد دشمن‌تراش است (۱۳۶۸/۶/۸) و کار دشواری است (۱۳۸۸/۱/۱)، [چون] یک جرثومه فساد، با شرع و قانون می‌جنگد (۱۳۸۰/۹/۲۵). [باید از] گلوگاه‌های فساد ترسید (۱۳۸۰/۵/۱۱) که اگر مهار نشود توسعه پیدا خواهد کرد (۱۳۸۸/۳/۲۹) و هر سرمایه‌داری تشویق می‌شود به‌جای تولید، فساد کند (۱۳۸۰/۱۰/۱۹). کسانی حاضرند برای منافع خود پا روی منافع میلیون‌ها بگذارند و هر جا دست بیاندازند (۱۳۸۵/۸/۱۹). شجره خبیثه اقتصادی دام مهلکی است (۱۳۸۰/۱۱/۲۳) [که] جز با جهادی برخاسته از درد، قلع نمی‌شود (۱۳۸۱/۴/۲۰). بزرگ‌ترین مسئولیت ما پر کردن شکاف طبقاتی (۱۳۸۲/۷/۲۲) [و حذف] امتیازات غلط است (۱۳۶۸/۶/۸). این نباشد که عده‌ای در فقر و تیره‌روزی، اولیات زندگی به دستشان نرسد و عده‌ای ثروت‌های افسانه‌ای درست کنند (۱۳۷۶/۱/۱). این [را] اسلام نمی‌خواهد (۱۳۸۸/۱/۱)، [زیرا] مشکلات معیشتی به فساد و کفر می‌کشاند (۱۳۹۳/۲/۲۳) و اصلاح کشور [در رفع] تبعیض و فساد اداری [است] (۱۳۸۱/۵/۵). این‌جور نباشد که نورچشمی‌ها و افراد متقلب جلو بیفتند (۱۳۸۸/۱/۱) و امکانات در اختیار جمع خاصی قرار [گیرد] (۱۳۷۹/۹/۱۲). بلای هزار فامیل دوران پهلوی، ملاک نباشد. تکیه به ثروت و قدرت برای گرفتن مسئولیت، جزو خطاهای بزرگ (۱۳۹۰/۳/۱۴) و حفره‌ای است که هرچه دستاورد در آن بریزید پُر نمی‌کند، این‌ها را علاج کنید! (۱۳۷۹/۹/۱۲) با ویژه‌خواری و قاچاق، مبارزه جدی بشود [که] اگر در مقابل زد و بندها سهل‌انگاری کنیم، کشور ضرر خواهد کرد. باید جلوی فساد را که امروز ممکن است پیش بیاید، بگیرند (۱۳۹۵/۱/۱) و از اطرافیان خود شروع کنند (۱۳۸۱/۴/۲۰).

۲-۱-۲. رفاه‌طلبی و اشرافی‌گری

خطر اصلی، عافیت‌طلبی (۱۳۸۸/۲/۲۷) طبقه جدیدی از مرفهین است (۱۳۷۷/۱۲/۴). عده‌ای فقط به جیب و زندگی خودشان می‌اندیشند [که] دستگاه‌ها نباید اجازه دهند این‌ها شکاف‌ها را بیشتر کنند (۱۳۷۹/۲/۱۴). آفت مسئولین این است که در هوس زندگی اشرافی به کاخ‌نشینی تمایل پیدا کنند (۱۳۹۰/۳/۱۴). در دوران بازسازی، خطر دنیاطلبی آدم‌هایی [وجود دارد] که منافع شخصی را بر مصالح انقلاب ترجیح می‌دهند و دستشان باز است برای اشرافی‌گری و سوءاستفاده‌های اقتصادی (۱۳۷۶/۱/۱). ما کشوری می‌خواهیم که اشراف بر آن حاکمیت نداشته باشند (۱۳۸۴/۲/۱۹).

۳-۱-۲. مستکبرین و چپاولگران

مستکبران و چپاولگران (۱۳۷۸/۹/۱) و نظام‌های صهیونیستی (۱۳۸۸/۱۱/۲۸) و آمریکا، با نظام اسلامی به خاطر عدالت دشمن [اند، چون می‌دانند] جلوی نفوذ آن‌ها را خواهد گرفت (۱۳۸۴/۲/۱۸). در دنیا کسی نمی‌تواند به این‌ها اعتراض کند، [چرا که] با ابزارهای علمی و ارتباطات، صدای معترض را خفه می‌کنند (۱۳۸۸/۱۱/۱۳). دزدها از بی‌عدالتی سود می‌برند (۱۳۷۷/۴/۷) [و از ابتدا] تلاش استعمارگران، [حذف] عدالت‌خواهی، آزادی و استقلال‌طلبی اسلام [بوده است] (۱۳۸۲/۳/۱۴).

۲-۲. خطاهای نظری و عملی عدالت‌خواهی

۱-۲-۲. سهل‌اندیشی و فلسفه‌بافی

حرکتی که می‌خواهیم انجام بدهیم، با سهل‌اندیشی و سهل‌انگاری نباشد، یعنی [با ملاحظه] پیچیدگی و مشکلات و جوانب [کار] وارد میدان شویم (۱۳۹۷/۱۲/۲۳). عده‌ای کار غلطی می‌کنند، بعد فلسفه می‌بافند [تا] در مقابل سؤال مردم از خود دفاع [کنند] (۱۳۸۸/۹/۲۲).

۲-۲-۲. افراطی‌گری و جنجال‌آفرینی

کسانی که با شعارهای اغراقی، ذهن مردم را از حرکت اسلامی جدا کنند، به نفع دشمن کار می‌کنند [۱۳۷۸/۶/۱۰]. خیلی از کارها را بعضی از گروه‌های افراطی به عنوان عدالت کرده‌اند که ضد عدالت شده! اتفاقاً همان موجب شد صد و هشتاد درجه گرایششان عوض بشود! (۱۳۸۸/۶/۱۶). لحن انتقاد را خیلی تند نکنید و از افراط پرهیزید. این‌طور نباشد که مجموعه‌ای را نفی کنید، در حالی که بعضی از این‌ها مشمول اشکال شما نباشند (۱۳۹۸/۳/۱). عدالت تدروی نیست، حق‌گرایی است (۱۳۸۴/۵/۱۲). بعضی‌ها را متهم می‌کنند، [اما] می‌بینید این چند نفر را نمی‌شود تعمیم داد! اگر راست باشد، می‌شود چند نفر مقابل یک عده کثیر! افراط و تفریط غلط است (۱۳۹۷/۵/۲۲). در فضای مجازی [هم] ناموفقیت‌ها، ضعف‌ها و کاستی‌ها را هزار جلوه می‌دهند و اگر یکجا است، به همه‌جا تعمیم می‌دهند! این کارهای دشمن است (۱۳۹۶/۱۰/۶). کار را بی‌جنجال پیش ببرید، جنجال لازم نیست. خبررسانی به مردم خوب است، [اما] وقتی کار تمام شد (۱۳۸۲/۲/۲۲).

۳-۲-۲. بی‌انصافی و عیب‌جویی

انتقاد باید منصفانه باشد، به معنای ارائه نقاط مشکل و راه‌حل آن‌ها (۱۳۹۵/۶/۳). اعتراض ایرادی

ندارد، اما مبنا باید درست باشد (۱۳۸۳/۱۰/۱۷). نقد را با عیب‌جویی و عصبانیت و بهانه‌گیری نباید اشتباه گرفت (۱۳۸۶/۲/۲۵). از فروع و حواشی پرهیز کنید (۱۳۹۸/۵/۳۰).

۲-۲-۴. گرایش‌های سوسیالیستی - لیبرالیستی

عدالت غیر از تساوی و برابری‌ای است که کمونیست‌ها [می‌گویند]. اینکه ثروت ثروتمندان [را] بخواهیم بگیریم، نه! بایستی فاصله فقیر و غنی کم بشود (۱۳۹۶/۶/۳۰). کسانی بودند که میل داشتند اقتصاد اسلامی را تطبیق بدهند با سوسیالیسم یا در قالب [آن] بیان کنند! (۱۳۹۶/۶/۶). [اما] نظام سوسیالیستی فرصت و ابتکار را از مردم می‌گیرد و کار و تولید و ابزار و سرمایه را در دولت متمرکز می‌کند، این غلط در غلط است (۱۳۷۲/۵/۱۲). لیبرال دموکراسی [نیز] عامل شکاف‌ها، نابودی خانواده، فساد اخلاقی و فردگرایی‌های افراطی است (۱۳۹۷/۸/۱۲). بدانیم که نسخه‌های غربی قابل اطمینان نیستند، مثل مسئله جمعیت که شکاف طبقاتی به وجود [آورد] (۱۳۹۷/۳/۲). در کشور ثروت‌های افسانه‌ای [آمریکا هم]، عده‌ای از گرما و سرما می‌میرند (۱۳۹۱/۷/۲۲)، [چون] عدالت اجتماعی واقعی نیست (۱۳۸۴/۲/۱۹). تئوری‌پردازی‌های غربی عقیم است، [باید] اندیشه اسلامی را پیدا کنیم (۱۳۹۰/۶/۲).

۲-۲-۵. مصداق‌سازی، هتک شخصیت و آبرو

عدالت‌خواهی کنید، اما انتقاد شخصی و مصداق‌سازی نکنید. اولاً احتمال دارد اشتباه کرده باشید، هم وسیله‌ای می‌دهد [به] آن زرنگ قانون‌دان قانون‌شکن، بتواند علیه شما استفاده کند، اسم نیاورید! (۱۳۸۷/۲/۱۴). اگر به کسانی که به نظام و اسلام اعتقاد دارند، اهانت کردیم، از خط امام منحرف شده‌ایم (۱۳۹۰/۳/۱۴). در فضای مجازی، چهره‌های مورد تأیید و اعتقاد مردم [را] تخریب می‌کنند (۱۳۹۶/۱۰/۶) و نسبت بدون واقعیت [می‌دهند] (۱۳۹۷/۱۲/۲۱)، کارشان به فضای عمومی صدمه می‌زند و گناه کبیره است (۱۳۹۷/۳/۲۵). [اینکه] بدگویی کنند و تهمت بزنند، یک ضعف کوچک را بزرگ کنند و آبروی مؤمن را ببرند، خیلی چیز بدی است! باید جلوی‌ش گرفته بشود با تربیت معنوی (۱۳۹۷/۳/۲۰). [در] برخوردها نه تحقیر باشد، نه اهانت! (۱۳۹۴/۱/۱) [که] تأثیر رسانه از بمب اتم بیشتر است (۱۳۸۳/۲/۲۸).

۲-۲-۶. مطالبه به سبک دشمنان

خانگی برخورد کنید، نه بیگانه‌وار! نباید نحوه بیان این باشد که بعد از چندی انسان احساس کند [آن]

منتقد] به کل مجموعه معترض است! (۱۳۸۳/۸/۱۰). شگرد دشمنان انتقاد از وضع موجود است، چون می‌دانند طبیعت انسان از انتقاد خوشش می‌آید، اگر جرأت نکردند به اصل نظام بپردازند، به اشخاص نظام حمله می‌کنند (۱۳۷۳/۴/۲۲).

۲-۲-۷. فریبکاری و تحریک عواطف عمومی

از وارد کردن مطالب نادرست به ذهن مردم پرهیز کنید (۱۳۹۱/۱۰/۱۹). [بعضی] راست را با دروغ مخلوط می‌کنند، [تا] غذایی که نشان نمی‌دهد مسموم است را در اختیار کسی بی‌اطلاع گذارند (۱۳۹۰/۶/۲). نقد و پاسخگویی نباید با بگومگو اشتباه شود (۱۳۸۳/۶/۴)، دعوای را به زندگی مردم نکشانید (۱۳۹۷/۴/۶) [که] دشمن با تحریک احساسات، ناامنی می‌کند (۱۳۷۹/۲/۱).

۲-۲-۸. رفتار قبیله‌ای و کتمان زحمات

رفتارهای قبیله‌ای از نقاط ضعف ماست که اگر قبیله ما کار خطایی انجام داد، قابل اغماض باشد، اما از قبیله مقابل قابل تعقیب می‌شود! کار خوب قبیله ما قابل تشویق باشد، اگر از قبیله دیگری بود، نه! این رفتار اسلامی و انقلابی نیست (۱۳۹۰/۵/۱۶). [بعضی] آمارهای بی‌پایه می‌دهند، موفقیت‌های انقلاب را کتمان و دروغ‌انگاری می‌کنند، این کارهای دشمن است (۱۳۹۶/۱۰/۶). دغدغه جرم نیست، اما نادیده گرفتن زحمات و خدمات نباشد (۱۳۹۴/۱/۱). خواست عدالت و رفع فساد مهم است، [اما] همه کارهای مسئولان [را] انسان زیر سؤال ببرد، نه! (۱۳۸۳/۸/۱۰).

۲-۲-۹. ایجاد ناامیدی و بی‌اعتمادی به نظام

بیگانه، پیشرفت جمهوری اسلامی را منعکس [نمی‌کند]، بلکه ضعف [ها] را ده برابر جلوه می‌دهد (۱۳۶۸/۱۲/۲۲). مردم را از واقعیت‌های مثبت دور [می‌کند تا] دل‌ها را به نظام چرکین کند (۱۳۹۷/۱/۱). [بنابراین]، لجن‌پراکنی [را] از اول پافشاری کردند (۱۳۸۲/۳/۱۴) و نقاط قوت را تبدیل به نقطه ضعف (۱۳۹۷/۳/۱۴). این ویروس بدبینی چیز بدی است به سپاه، دولت، مجلس، قوه قضائیه و بنیادهای انقلابی! [نباید] به نحوی انتقاد کنیم که شنونده بند دلش پاره بشود و بگوید دیگر همه چیز از دست رفت (۱۳۹۷/۶/۱۵). انتقاد، سیاه‌نمایی و منفی‌بافی نیست! کار مثبت را بگویید، ضعف هم بگویید. امروز کسی احتیاج ندارد که از صفر شروع کند، هزاران کار و زیرساخت اساسی [بنا شده که نباید] انکار کنیم (۱۳۹۲/۳/۱۴). دشمن مثل مگس روی زخم می‌نشیند و القاء می‌کند نظام ناتوان بود که زیدی [خطایی]

انجام داد. [فلذا] تبلیغاتی [ها] بذر ناامیدی نپاشند و جوری حرف نزنند مثل اینکه درها بسته است و همه دستگاه‌ها را فساد گرفته، نه آقا! تعداد کمی فاسدند. کسی که فساد را سیستمی می‌بیند، در مغز و چشم خودش فساد است. این همه مدیر پاک و مؤمن در دستگاه‌ها، چرا ظلم می‌کنید و خلاف می‌گویید؟ (۱۳۹۷/۵/۲۲). به قوه قضائیه [هم] تهمت خیلی بیش از واقعیت [است]، امیرالمؤمنین (ع) را این‌ها به بی‌عدالتی متهم کردند! علیه شما هم می‌گویند (۱۳۹۸/۴/۵). انتقاد صحیح و عاقلانه، غیر از حرف زدن به شکلی است که یک دستگاه را ناکارآمد نشان بدهند، چه حق باشد و چه ناحق، غلط است! (۱۳۸۵/۷/۱۸). تذکر، اعتماد را از مسئولین سلب نکند (۱۳۹۴/۱/۱).

۲-۲-۱۰. خیانت و فرصت‌دهی به دشمن

اگر کسی شبهه‌ای دارد، در مراکز تخصصی مطرح کند [نه] در افکار عمومی! [این] خیانت است (۱۳۸۰/۸/۱۲). بهمن گزاره‌های درست و نادرست اینترنتی (۱۳۹۶/۳/۲۲) [ابزار] فضاسازی عمومی (۱۳۹۷/۶/۱۵) و [مثل] سلاح‌های شیمیایی جنگ است (۱۳۹۷/۷/۱۲). عده‌ای مردم را به [تقابل با] نظام تشویق، زبان دشمنان را دراز (۱۳۸۸/۹/۲۲) و از هرچه بتوانند، استفاده می‌کنند [تا] مخاطبین خود را افزایش دهند (۱۳۹۶/۱۱/۱۹).

۲-۲-۱۱. فتنه‌گری و آشوب‌آفرینی

چقدر «مضلات الفتن»^۱ در فضای مجازی وجود دارد (۱۳۹۷/۶/۱۵) [که] عده‌ای از خباثت‌کنندگان پشتیبانی [می‌کنند]! (۱۳۸۸/۱۰/۱۹). ایجاد فتنه یعنی فضا را غبارآلود [کردن به وسیله اینکه] یک کلمه حق را با باطل مخلوط کنند (۱۳۸۸/۹/۲۲). برنامه می‌ریزند، در مجموعه مدیریت نظام اختلاف بیاندازند (۱۳۸۵/۸/۲۰). [لذا] هر نوع تفرقه‌افکنی بین مسئولان و مردم محکوم است (۱۳۷۸/۶/۱۰). برحذر می‌دارم از انجام حرکتی خودسرانه (۱۳۸۸/۱۰/۱۹). [جوانان] ملاک را قانون قرار دهند و از هرج‌ومرج مانع شوند (۱۳۸۲/۱۰/۲۴). التهاب‌آفرینی خواست دشمنان است [که] مرجع حل و فصل امور، قوه قضائیه

۱. الکافی، ثقة الاسلام کلینی، ج ۲، ص ۷۹.

«ثَلَاثٌ أَخَافُهُنَّ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي الصَّلَاةُ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ وَ مَضَلَّتِ الْفِتْنُ وَ شَهْوَةُ الْبَطْنِ وَ الْفُرْجُ؛ پیامبر خدا(ص): سه چیز است

که از آنها بر امت خود بیمناکم: گمراهی بعد از شناخت، فتنه‌های گمراه‌کننده، و شکم‌بارگی و شهوت‌رانی.»

است و صلاح ملت در آن است که احکام قضائی مورد خدشه قرار نگیرد (۱۳۷۸/۲/۲۰).

۳. علل ایجاد بحران عدالت‌طلبی

علت وقوع بحران عدالت‌خواهی را می‌توان در خلاءهای نظری- اخلاقی عدالت‌طلبان، امیال و عرفیات فسادآفرین ملت‌ها و به طور کلی اختلال در دستگاه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جوامع یافت. فساد مصلحان و احساس تبعیض در نظام توزیع امکانات و فرصت‌ها، منجر به یأس و سرخوردگی، آشوب و قانون‌ستیزی و انگیزه ارتکاب جرم می‌گردد. عدم توجه به مصالح عمومی، مراجع قانونی و تبعات یک‌سونگری نیز از دیگر علل شیوع آن است. در ادامه ریشه ظهور بحران عدالت‌خواهی را در نگاه رهبری می‌جوئیم.

۱-۳. فقدان لوازم عدالت‌خواهی

۱-۱-۳. عدالت شخصی و اخلاق فردی

عدالت نفسانی، پشتوانه عدالت اجتماعی است. نمی‌شود کسی تقوا نداشته باشد، اما عدالت را اجرا کند. هر کس بخواهد منشاء عدالت شود، اول باید تقوا را رعایت کند (۱۳۷۹/۱۲/۲۶). به خودمان هم ظلم نکنیم [تا] در محیط جامعه بتوانیم عدل برقرار کنیم (۱۳۹۰/۲/۲۷). کسی که آلوده به فساد باشد، قادر نخواهد بود با فساد مبارزه کند (۱۳۸۱/۷/۳۰). اگر به نام عدالت‌خواهی اخلاق را زیر پا بگذاریم، منحرف شده‌ایم (۱۳۹۰/۳/۱۴). [بنابراین] جوانان انقلابی، با اخلاق اسلامی رفتار کنند (۱۳۹۱/۱/۱).

۲-۱-۳. نیت الهی و ایمان به آخرت

برای خدا و اجر الهی دنبال عدالت باشید، در این صورت می‌توانید با دشمنان عدالت مقابله کنید (۱۳۸۴/۶/۸). اخلاص [یعنی] انسان دوست نداشته باشد مردم مدحش کنند (۱۳۷۱/۱۲/۴). هر جا اعتقاد به مبدأ و معاد نبود، عدالت تحمیلی خواهد بود. علت عدم تحقق طرح‌های غربی عدالت همین است. تجسم اعمال و ملکات در قیامت، خیلی تأثیر دارد (۱۳۹۰/۲/۲۷).

۳-۱-۳. عقلانیت و مصلحت‌سنجی

عقلانیت، مهم‌ترین ابزار (۱۳۸۳/۵/۲۵) و از شرایط لازم عدالت است. عاقل بودن با محافظه‌کاری فرق دارد. محافظه‌کار طرفدار وضع موجود است، اما عقلانیت، منشاء تحولات عظیم می‌شود (۱۳۸۴/۶/۸).

از چیزهایی که خیلی لازم است، فهم وضع کنونی کشور است [که] عدالت‌خواهی جزئی از واقعیت‌ها است (۱۳۹۴/۴/۲۰). با اعتدال و روش منطقی مسائل را دنبال کنید (۱۳۸۶/۷/۱۷) و حرکت [شما] با تدبیر باشد (۱۳۹۷/۱۲/۲۳). اگر بدون دقت و حزم وارد قضایا شوید، بی‌گناهی لگدمال می‌شوند (۱۳۸۸/۱۰/۱۹). از اصول ما حکمت، عزت، مصلحت و عمل مدبرانه است. عقل کاربرد وسیعی در تشخیص اهداف و ابزارهای ما داراست، [مانند] حرکت نهضت [که] از اول عقلانی بود (۱۳۸۳/۵/۲۵).

۳-۱-۴. مرزبندی با دشمن و تقابل با استکبار

باید خط [ما] با کسانی که [علیه] اسلام و قانون معارضه می‌کنند، مشخص شود. [باید] مرز واضحی باشد تا مردم دچار اشتباه نشوند (۱۳۸۸/۱۲/۶). اگر برجسته و روشن نبود، دشمن نفوذ می‌کند. مرز اعتقادی و سیاسی عین مرزهای جغرافیایی است (۱۳۹۷/۱۲/۲۳). اینجاست که روشنگری و تمایز معین کردن، معنا پیدا می‌کند (۱۳۸۸/۹/۲۲). هر کس [که] حرکت قانونی را تضعیف کند، دچار استبداد و استکبار شده (۱۳۸۰/۹/۲۵) و مقابله با ظالم و مستکبر تکلیف دینی است (۱۳۹۵/۳/۱۴). جنبش دانشجویی [نیز] همیشه ضد استکبار و استبداد بوده و اگر این ممیزات را نداشته باشد، صادق نیست (۱۳۸۷/۹/۲۴).

۳-۱-۵. صدق بیان و منش زبینه

راست‌گویی یعنی حرفی را که می‌زنید، مطابق واقع باشد. اگر نمی‌دانید، اما می‌گویید، صدق نیست! (۱۳۹۷/۱۲/۲۱). این تفکرات والا کار و تلاش نیاز دارد، مردان مؤمن و فداکار و شجاع لازم دارد (۱۳۸۵/۸/۲۰) و تزئین عدالت [را نیز] نباید فراموش کرد (۱۳۸۱/۱۱/۱۵).

۳-۱-۶. فرهنگ صحیح و حمایت مردمی

عدالت اجتماعی جز به برکت یک فرهنگ صحیح در اذهان یکایک مردم، تأمین شدنی نیست (۱۳۷۴/۴/۱۹). ناکامی‌های ما به خاطر کم‌اعتنایی به عدالت است. این فرهنگ حاکم در جامعه [را] باید [از طریق] مبارزه با اسراف، جلوگیری از ولخرجی‌ها، صرفه‌جویی و ضایع نکردن مال (۱۳۸۸/۱/۱) عوض کنیم (۱۳۸۱/۱۱/۱۵). عدالت اجتماعی [جدا مانده] از فرهنگ صحیح، نتیجه‌اش یک تزار جدید و استالین فاسد [است] (۱۳۷۴/۴/۱۹). هم مسئولین و هم مردم باید احساس وظیفه کنند و این ضعف‌ها را برطرف کنند (۱۳۹۰/۱۱/۱۴) [تا] بیشترین چیزی که می‌خواهند عدالت و انصاف در امور کشور و مسائل جهانی

[باشد] (۱۳۸۷/۴/۲۶). عدالت با پشتیبانی مردم مؤمن و غیور نتیجه [می‌گیرد] (۱۳۸۵/۸/۱۹).

۳-۱-۷. اتحاد معنوی و پیشرفت عزتمندانه

عدالت در سایه دین حاصل خواهد شد (۱۳۹۷/۲/۱۹) [و الا] می‌شود یک شعار توخالی و سیاسی (۱۳۸۸/۶/۱۶) و به ریاکاری و دروغ و ظاهرسازی تبدیل خواهد شد. مثل نظام‌های کمونیستی که واقعیت زندگی آن‌ها ضد عدالت بود، بی‌دوام و منحرف خواهد بود (۱۳۸۴/۶/۸). معنویت، شرط عدالت (۱۳۸۷/۶/۲) و عدالت، بُعد سوم عقلانیت و معنویت اسلامی است (۱۳۹۰/۳/۱۴). ملت‌ها در سایه پیمودن راه خدا به امنیت و آرامش و معرفت می‌رسند (۱۳۷۶/۶/۲۶)، [لذا] نظام‌های سرمایه‌داری نتوانستند آرامش روحی بیاورند (۱۳۷۴/۹/۲۹). وقتی معنویت وجود ندارد، رفاه هم گرسنگی و فساد را از بین نمی‌برد (۱۳۷۴/۷/۲۲). عدالت در دل پیشرفت است (۱۳۹۱/۳/۱۴) و [غیر از این] برابری در عقب‌ماندگی و فقر (۱۳۸۷/۱/۱). ما می‌خواهیم عدالت را با رشد اقتصادی داشته باشیم (۱۳۸۳/۶/۴). ملت، عزت ملی را حفظ کند (۱۳۸۷/۳/۱۴)، [زیرا] پیشرفتی که وابسته کند، مردود است (۱۳۸۸/۲/۲۷). [فلذا] منافع ملی در وحدت کلمه (۱۳۸۰/۱۱/۲۳) و پیوند مسئولان و مردم [است] (۱۳۸۵/۸/۲۰).

۳-۱-۸. مدیریت و اراده‌ای پیگیر

اجرای عدالت یک روح غنی، اراده قوی و قدم ثابت لازم دارد (۱۳۸۷/۴/۲۶). به اسم نباید اکتفاء کرد (۱۳۹۴/۴/۲۰)، [که] با نصیحت، عدالت مستقر نمی‌شود (۱۳۸۱/۷/۳۰)، [اما] با تبیین و تکرار و عزم، هم پیشرفت حاصل می‌شود، هم عدالت (۱۳۸۸/۲/۲۷). [عدالت‌طلبان] باید مدیرانی باشند مؤمن به این مبانی، دارای تدبیر و عزم (۱۳۸۸/۱/۱). این راه طولانی است، لذا، سربازان عدالت باید خستگی‌ناپذیر باشند (۱۳۷۹/۱۲/۲۲).

۳-۲. تهدید زمینه‌های اجرای عدالت

۳-۲-۱. نظام جمهوری اسلامی

پیش از اسلام، محیط عدالت نبود (۱۳۸۱/۷/۱۳) و ملت‌های مسلمان عدالت می‌خواهند [که] در حکومت اسلام است (۱۳۹۱/۳/۱۴). علماء مشروطه یک دستگاه قانونی [مثل] مجلس اسلامی [می‌خواستند] تا اجرای عدالت کند (۱۳۸۵/۲/۹). در نظام [جمهوری اسلامی]، عدالت مبنای تصمیم‌گیری‌ها است

(۱۳۷۰/۳/۱۴). تعمیم عدالت به قضاوت سیاسی و اجتماعی، نوآوری جمهوری اسلامی است (۱۳۸۵/۸/۱۷) [که] پرچم عدالت را بلند کرده (۱۳۸۴/۲/۱۸) و هر جا ندای عدالت خواهی بلند شده، همراهی کرده است (۱۳۷۴/۳/۱۴). انقلاب یعنی جایی که پایه‌های غلطی برچیده و پایه‌های درستی گذاشته می‌شود، بعد از آن تحقق نظام اسلامی است. مثل اینکه ما نظام سلطنتی استبدادی فردی موروثی اشرافی وابسته را برداشتیم و به جای آن نظام دینی تقوایی مردمی را جایگزین کردیم با قانون اساسی خودش. در مرحله سوم دولت [به معنای اعم] باید اسلامی شود، اگر شد، عدالت محقق خواهد شد (۱۳۷۹/۹/۱۲). مخالفان موفقیت‌ها، این تردید را دامن می‌زنند که آیا نظام اسلامی توانسته؟ البته! مدعی کارآمدی خود بنده هستم (۱۳۸۳/۸/۱۰). زیربنای کشور خوب ساخته شده (۱۳۸۴/۳/۳)، [منتها] مثل آبی که پشت سد جمع شده، باید آن را سر مزرعه مردم کشاند (۱۳۸۴/۲/۱۱). در عدالت پیشرفت‌های قابل توجهی داشته‌ایم (۱۳۸۴/۲/۱۸). [اگرچه هنوز] عقب‌ماندگی داریم، اما به دنبال این آرمان حرکت می‌کنیم (۱۳۹۶/۳/۱۴).

۳-۲-۲. امنیت و اتحاد عمومی

اگر بخواهیم به نام انقلابی‌گری امنیت را از مردم جامعه سلب کنیم، از خط امام منحرف شده‌ایم (۱۳۹۰/۳/۱۴). بدترین بلایی که می‌تواند بر سر یک ملت وارد آید، سلب امنیت است. امنیت وجود نداشت، فکر و عمل منتظم و پیشرفت میسر نخواهد شد (۱۳۹۰/۶/۲۹). [حفظ] امنیت، وظیفه اصلی برای زندگی مردم و گاهی از نان شب واجب‌تر است. گرسنگی و ناامنی مقابل امنیت و رفاه قرار دارد (۱۳۸۳/۷/۱۵). زمینه ایمان و عدالت و علم، اتحاد ملی و آرامش است. اگر آرامش نباشد، نه از عالم و ایمان [می‌شود بهره برد] و نه عدالت را در جامعه مستقر کرد (۱۳۸۵/۳/۱۴).

۳-۳. قانون‌گریزی و ولایت‌ستیزی

۳-۳-۱. ولایت‌مداری

مبدأ مشروعیت نظام، ولایت الهی است که منتقل می‌شود به فقیه و عامل نگه‌دارنده انقلاب است (۱۳۸۵/۳/۱۴). ولایت فقیه در رأس همه امور است و وظیفه مجلس خبرگان تشخیص [صلاحیت ولی فقیه] است. اگر تشخیص دادند که در این آقا نیست، باید بروند دنبال یک فقیه دیگر (۱۳۷۷/۱۲/۴). ولایت فقیه، ستون فقرات این نظام (۱۳۷۶/۹/۵) و ضامن اجرای احکام و قرآن است، و آلا اگر آحاد مردم عقیده و عملی داشته باشند، لیکن حاکمیت دست دیگران باشد، اسلام نخواهد بود (۱۳۷۸/۱/۱۶). [هر

وقت [عدالت به معنای آن ملکه نفسانی تأمین شد، ولایت آسیب‌ناپذیر است (۱۳۷۰/۴/۱۰)]. ولی فقیه در سیاست‌گذاری نقش اصلی را دارد و در اجرا مطلقاً دخالتی نمی‌کند (۱۳۷۷/۱۲/۴)، [اصلاً] انتظار حجت برای این بوده که عدالت در دنیا استقرار پیدا کند (۱۳۸۲/۸/۲۳). [همچنین] پابندی به ولایت فقیه نباید زاویه پیدا کند و نقصی در آن وارد شود، [چرا که] اسلام التقاطی، سلطنتی، سوسیالیستی و انواع و اقسام اسلام‌ها، انحراف از نظام اسلامی خواهد بود (۱۳۸۸/۷/۲). تجربه دشمن این بود که باید ولایت فقیه را زیر سؤال ببرد، لذا، بیشترین تبلیغات دشمن علیه امام بود (۱۳۷۱/۱۱/۱۸).

۳-۳-۲. قانون‌مندی

شاخص عدل، عمل به قانون است. اگر عمل منطبق به قانون شد، عدالت است. اگر از قانون انحراف پیدا کرد، بی‌عدالتی است (۱۳۸۸/۴/۷). قانون، سرنوشت جامعه (۱۳۸۲/۹/۲۶)، اساس زندگی جمعی (۱۳۹۷/۴/۶) و عدل، اقامه قانون است (۱۳۶۸/۶/۲۰). راه درست راه قانون است و همه باید تسلیم قانون باشند. گاهی ممکن است یک خطایی هم از معجرای قانون سر بزند (۱۳۹۲/۲/۲۵) [یا] اگر قانون ضعف دارد و غلط است، عوض بشود (۱۳۸۷/۶/۲) و اگر نتوانیم از طریق قانونی اصلاح کنیم، تحمل بهتر است از اینکه بی‌قانونی کنیم (۱۳۹۲/۲/۲۵). [لذا] مادامی‌که قانون، قانون است، حتماً به آن عمل بشود (۱۳۸۷/۶/۲). [تا] دشمن نتواند طمع‌ورزی [کند] (۱۳۷۹/۷/۱۴). خیلی از قوانین ممکن است مورد قبول من نباشد، اما همان چیزی هم که قبول نداریم باید عمل کنیم که قانون بد از بی‌قانونی بهتر است (۱۳۸۲/۱۰/۲۲). معنای آتش به اختیاری [هم یعنی] هر کاری که مطابق قوانین و مصلحت کشور است (۱۳۹۷/۱۱/۲۹). [لذا] هیچ چیزی مجوز این نیست که بگویند نیروی انتظامی و قوه قضائیه عمل نکردند، خودمان وارد شدیم (۱۳۸۰/۵/۱۴). من به شدت ضد این بی‌قانونی هستم! (۱۳۹۲/۶/۶). تجسس انقلاب در قانون جمهوری اسلامی (۱۳۹۱/۱/۱) و عمل به قانون اساسی، علاج دردهای کشور است (۱۳۷۹/۳/۲۹). آزادی برخلاف قانون و شریعت وجود ندارد (۱۳۹۷/۱/۱). در هر قضیه‌ای راه اعتراض را قانون معین کرده (۱۳۹۰/۱۰/۱۹)، پیش قاضی [هم بروند] آن طرف [محکوم شده] نباید دادگاه را متهم کند که برخلاف حق عمل کرده (۱۳۹۲/۲/۱۶). دفاع از مجرم، مبارزه با قانون است (۱۳۸۰/۴/۷). قانون‌مداری کار سختی است (۱۳۷۶/۶/۲)، [اما] در مقابل قانون‌شکنی‌ها آرام نشینید (۱۳۹۶/۵/۱۲) [که] ۸۸ [آن] اشکالات و خسارات به خاطر تخلف از قانون بود (۱۳۹۲/۲/۲۵). امام [هم] به نقض قانون راضی نمی‌شدند (۱۳۶۹/۷/۱۱) و بی‌قانونی [مثل آنکه] به مسئولیت‌های قانونی بی‌احترامی گردد

۱۳۸۰/۳/۱۴). اگر قانون را شکستیم، یک خطی باز خواهد شد که دنباله خواهد داشت (۱۳۸۸/۶/۱۶) و آن چیزی که بر سر همه خواهد آمد، بسیار تلخ‌تر و سخت‌تر است (۱۳۸۸/۴/۷). [در نتیجه] سعی کنید هیچ شبهه تخلف از قانون به وجود نیاید (۱۳۸۲/۱۰/۲۴).

۴. آرمان مطلوب عدالت

با درک بحران عدالت‌طلبی و علل شیوع آن، به تصویر مطلوب عدالت و مصادیق روشن نمونه‌های مطلوب می‌رسیم. عدالتی که در وهله نخست نیازمند تعریفی جامع و مانع و در وهله بعد، محتاج هدف‌گذاری روشن، برشماری شواهدی ملموس و تعریف نقشه راه است.

۴-۱. چیستی عدل

۴-۱-۱. تعریف

عدالت، کاهش فاصله طبقاتی و جغرافیایی است (۱۳۸۸/۱/۱). حق‌گرایی، توجه به حقوق آحاد مردم، جلوگیری از ویژه‌خواری، تجاوز و تعدی به حقوق مظلومان (۱۳۸۴/۵/۱۲)، کم کردن فاصله فقیر و غنی، مبارزه با فقر و تقسیم درست ثروت در کشور است (۱۳۹۶/۶/۳۰). عدالت، یعنی حقوق انسانی و حدود الهی، یکسان اجرا شود (۱۳۶۸/۱۲/۲۲)، یعنی ریشه‌کنی جهل و استضعاف، برقراری منظومه ارزش‌های اسلامی، حمایت از مظلوم و مقابله با ظالم (۱۳۹۵/۳/۱۴) و توانایی بهره‌مندی همه از فرصت حرکت و پیشرفت (۱۳۸۵/۸/۲۰). یعنی امکاناتی که در کشور هست را عاقلانه تقسیم کنیم و همین را بیشتر کنیم تا به همه برسد (۱۳۸۴/۶/۸). عدالت هیچ قیدی ندارد (۱۳۸۱/۱۱/۱۵). برجسته‌ترین شعار مهدویت (۱۳۸۱/۷/۳۰) و زینت متقین است (۱۳۹۰/۵/۱۶). در مفهوم ساده و در عمل بسیار دشوار و شناخت موارد عدالت گاه خیلی مشکل است. قسط، رساندن هر حقی به حق‌دار بدون هیچ ملاحظه (۱۳۸۰/۲/۲۸) و تبعیض، گاهی اوقات عین عدالت است (۱۳۸۱/۷/۳).

۴-۱-۲. انواع

عدالت‌خواهی شعب‌گوناگونی دارد: سبک زندگی و آزادی‌خواهی (۱۳۹۴/۴/۲۰)، عدالت اجتماعی (۱۳۹۰/۱۱/۱۴)، عدالت اقتصادی (۱۳۹۳/۱/۱)، عدالت قضایی (۱۳۹۰/۵/۱۶) و عدالت سیاسی (۱۳۸۵/۸/۱۷).

۴-۱-۳. امکان

استقرار عدالت اجتماعی هزینه دارد، موجب دشمنی می‌شود و دشوارترین کار حکومت است. [لذا] حوادث دوران امیرالمؤمنین (ع) ناشی از عدالت‌خواهی ایشان بود (۱۳۸۲/۸/۲۳). [برافراشتن] پرچم عدالت اسلامی [نیز]، آرمان‌گرایی بی‌نتیجه نیست. مثل جنگ ۳۳ روزه لبنان و به ذلت کشاندن صهیونیست‌ها پس از پنجاه سال (۱۳۸۵/۸/۱۹). [بنابراین] عدالت مطلق، حرکت بلند مدت لازم دارد (۱۳۷۶/۱/۱) و [کار] برای عدل پیروز خواهد شد (۱۳۷۱/۱۱/۱۸) [که] آرزوی بزرگ، لکن دست‌یافتنی است (۱۳۸۸/۱/۱).

۴-۱-۴. ضرورت

باید جامعه قائم به قسط [بوده و در] قانون، اجرا، نظارت، قضاوت و تقسیم عادلانه باشد (۱۳۷۱/۱۰/۱۷). عدالت، اساس حرکت الهی و کار انبیاء و مصلحان تاریخ است (۱۳۸۴/۵/۱۲). در نظام اسلامی حساسیت به آن لازم‌تر است (۱۳۸۷/۴/۲۶). از جمله آرمان‌ها (۱۳۹۴/۴/۲)، اولویت‌ها (۱۳۹۵/۳/۸)، مهم‌ترین حرف نظام (۱۳۸۲/۸/۲۳)، سعادت کشور (۱۳۸۴/۲/۱۸)، بزرگ‌ترین مسئولیت (۱۳۸۲/۷/۲۲)، از پایه‌های مشروعیت (۱۳۸۲/۶/۵)، دغدغه همیشگی و ارزش مطلق است. هیچ‌جا نداریم که عدالت بد باشد (۱۳۹۰/۲/۲۷) و مردم دنیا تشنه عدالت هستند (۱۳۷۶/۱/۱). بسیاری از ناکارآمدی‌ها [در] کم‌اعتنایی به عدالت است (۱۳۸۱/۱۱/۱۵) و نباید به فراموشی سپرده شود (۱۳۸۴/۶/۸). [عدالت] قابل اغماض نیست و هیچ‌یک از مصالح نمی‌تواند با عدالت معامله شود (۱۳۸۲/۸/۲۳). مادام که در راه عدالت حرکت کنید، قدرت‌ها قادر نخواهند بود بر شما فائق آیند (۱۳۷۲/۳/۱۹).

۴-۱-۵. غایت

هدف عدالت، تحقق زندگی اسلامی است (۱۳۹۴/۱۱/۱۹). [تا] نابرخورداران از توانایی‌ها و فرصت‌های کشور را برخوردار سازد (۱۳۸۷/۳/۷). اگر تأمین شد، حقوق و آزادی و کرامت هم تأمین می‌شود (۱۳۸۲/۸/۲۳). هدف نهایی انقلاب، تکامل و قرب الهی، هدف پایین‌ترش انسان‌سازی و هدف پایین‌تر از آن جامعه اسلامی است که استقرار عدالت و توحید و معنویت باشد (۱۳۹۰/۴/۱۳). [فلذا] عدل، هدف میانی، و هدف نهایی رستگاری انسان است (۱۳۸۹/۹/۱۰).

۴-۲. مصادیق محقق در آرمان عدالت

۴-۲-۱. خدمات نظام و برخی دولت‌ها

انقلاب بر پایه عدالت است (۱۳۸۴/۲/۱۹)، و امام [تابلوی] عدالت‌خواهی را بلند کرد (۱۳۸۲/۳/۱۴). خیلی کارها به نفع طبقات محروم انجام گرفته [که مانند] بردن امکانات رفاهی، آموزشی و بهداشتی به اقصی نقاط کشور قابل شمارش نیست (۱۳۸۴/۶/۸). پیشرفت کرده‌ایم [در قیاس] با کشورهای دیگر، اما با اسلام فاصله داریم (۱۳۹۰/۲/۲۷). آنچه شهید رجایی و باهنر را به حرکت وامی‌داشت، عشق به عدالت بود (۱۳۸۶/۶/۴). از آقای احمدی‌نژاد تشکر [می‌کنم] که شعار عدالت‌محوری را مطرح کرد (۱۳۸۴/۶/۸). [و] در عدالت اجتماعی، نظر [ایشان] به نظر بنده نزدیک‌تر است [تا آقای هاشمی]! (۱۳۸۸/۳/۲۹). [روحیه] عدالت‌خواهی در این دولت بر مسئولان و برنامه‌ها پرتو افکند (۱۳۸۷/۶/۲)، [چرا که] حرکت به سمت عدالت اجتماعی از دوره‌های قبل بیشتر (۱۳۸۹/۱۱/۱۵)، شعار و اهداف [آن] با مبانی انقلاب و امام منطبق [تر] و مردم [نیز] تشنه عدالت و مبارزه با فساد [اند] (۱۳۸۵/۶/۶).

۴-۲-۲. توزیع امکانات و سفرهای استانی

توزیع مناسب فرصت‌ها، مسکن‌سازی در روستاها، جاده‌سازی به شهرهای دور، [ایجاد] ارتباطات گوناگون، برق، آب مناسب، تلفن، امکانات زندگی و این سفرهایی که مسئولین به استان‌های مختلف می‌کنند، خیلی اهمیت دارد (۱۳۸۹/۱۱/۱۵). [همچنین اقداماتی چون] تهیه طرح‌های توسعه خدمات نوین صنایع روستایی، گسترش کشاورزی صنعتی، اصلاح قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی و گسترش فعالیت‌های اقتصادی مناطق مرزی با استفاده از ظرفیت‌های بازرگانی خارجی (۱۳۸۷/۱۰/۲۱).

۴-۲-۳. هدفمندی یارانه‌ها، اقتصاد مقاومتی، حمایت از محرومین

هدفمندی یارانه‌ها کاری مفید و گامی بلند در عدالت اجتماعی است (۱۳۹۰/۱/۱). سازوکارهای بیمه‌ای (۱۳۸۷/۱۰/۲۱)، سهام عدالت (۱۳۸۹/۱۱/۱۵) و اقتصاد مقاومتی [نه] تقسیم فقر، بلکه تولید ثروت (۱۳۹۳/۱/۱)، اشتغال و بهره‌وری و کاهش مصرف انرژی است (۱۳۹۲/۱۱/۲۹) [که] باید برنامه [ثابت] شود (۱۳۸۴/۸/۸). [اینکه] زندگی مسئولان مثل زندگی مردم است، خیلی باارزش است (۱۳۸۹/۱۱/۱۵). [مضافاً] پیشگیری از آسیب‌ها، حمایت از اقشار محروم و زنان سرپرست خانوار و

توانمندسازی اقشار کم‌درآمد جامعه (۱۳۸۷/۱۰/۲۱).

۵. مسیر دستیابی به عدالت

آخرین گام در تحلیل بحران عدالت‌خواهی، تعیین راهکار و فهم مسیر صحیح آن در اندیشه مقام معظم رهبری است. مقصودی که پیش شرط دستیابی به آن، تمییز اسامی رهروان و توضیح تکالیف موردی نقش‌ها است. بنابراین، ضمن برشماری مجریان اصلی عدالت‌طلبی، وظایف اساسی آنان را برای رفع سردرگمی و حل نهایی بحران، ذکر می‌کنیم.

۵-۱. مجریان آرمان عدالت

۵-۱-۱. حکومت

۵-۱-۱-۱. دولت و سازمان برنامه‌ریزی

دولت، شعار خود را امانت و درستکاری قرار دهد (۱۳۸۰/۶/۵). برداشتن فاصله قشرهای مردم، مبارزه با ظلم و فساد (۱۳۹۶/۱۱/۱۹)، ریشه‌کنی فقر، جهل و استضعاف (۱۳۹۵/۳/۱۴)، اشتغال‌زایی، مهار تورم و گرانی، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی (۱۳۸۳/۳/۶)، [همه از] کارهای قوای سه‌گانه و مهم‌ترین بخش [آن] قوه مجریه است (۱۳۸۳/۱۱/۱۰). در [تقسیم عادلانه امکانات کشور نیز] سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی نقش زیادی دارد (۱۳۸۴/۶/۸). [فلذا] حرکت کشور در جهت تأمین زندگی مستضعفان باشد (۱۳۶۸/۱۲/۲۲).

۵-۱-۱-۲. مجلس و قوه قضائیه

مجلس، پدیدآورنده نرم‌افزار حرکت کشور است (۱۳۸۷/۳/۷). اگر مرعوب غرب باشد، به دنبال اشرافی‌گری کشور را بدبخت خواهد کرد (۱۳۹۴/۱۱/۲۸). در مسئله اجرای قوانین [که] حالا آن مسئول اجرا نمی‌کند، [چرا عدم اجرا] جزو قوانین مجرمانه نیست؟ چه کسی باید بکند؟ خود مجلس! (۱۳۹۷/۳/۳۰). در نظارت، قانون ملاک باشد، نه سلايق (۱۳۷۴/۱۱/۱۴). قانون‌گذاری اساسی‌تر [از نظارت] است (۱۳۸۱/۳/۷). در [قانون] پر کردن شکاف طبقاتی موردنظر باشد [تا] مجموعه قوانین کشور به عدالت [برسد] (۱۳۸۳/۳/۱۴). تضمین عدالت با سلامت و کارآمدی قوه قضائیه و حقوق مردم درگرو کار باقوت [او است]. لذا، همه وظیفه دارند کمک کنند (۱۳۸۱/۴/۵). اساس قوه قضائیه برای حفظ قانون

(۱۳۸۲/۴/۷) و از وظایفش مبارزه با قانون‌شکنان است (۱۳۹۷/۴/۶). [فلذا] هر جرمی تعقیب شود (۱۳۸۱/۴/۵).

۳-۱-۱-۵. آموزش و پرورش و رسانه ملی

جهت‌گیری تعلیم و تربیت کشور باید به سمت عدالت باشد و آموزش و پرورش ما را عدالت‌پرور، عدالت‌خواه و عدالت‌ساز تربیت کند (۱۳۹۷/۲/۱۹)، [زیرا] فرهنگ‌سازی نیازمند تفکر، مطالعه، نگاه عمیق، برنامه‌ریزی و در نظر گرفتن ابعاد روان‌شناختی - اجتماعی است. صدا و سیما و دیگر دستگاه‌های تبلیغاتی در این خصوص اهتمام جدی داشته باشند (۱۳۹۱/۱/۱۵). [این کار آن‌قدر] عظیم است که اگر وزارت ارشاد، جز [آن] کار دیگری نکند، کافی است (۱۳۷۴/۴/۱۹).

۲-۱-۵. مردم

۱-۲-۱-۵. دانشجویان و بسیجیان

مطالبه عدالت [یعنی] گفتمان محیط دانشجویی [آن را] از هر مسئولی بخواهند (۱۳۸۲/۲/۲۲). امیرالمؤمنین (ع) می‌گوید اگر دغدغه مسئولیت در برابر ویژه‌خواران و محرومان نبود، خلافت را قبول نمی‌کردم! یعنی مسئولیت فقط درس نیست (۱۳۹۷/۷/۲۵)، بسیجی [هم] عدالت‌طلب است (۱۳۸۴/۳/۵).

۲-۲-۱-۵. آحاد مسلمین و جوانان

جوان، طبیعتش عدالت‌طلبی (۱۳۸۱/۹/۱) و شأنش همین است (۱۳۸۷/۲/۱۴)، [چرا که] آرمان [او] ریشه‌کنی فساد درون (۱۳۸۴/۲/۱۹) و ملت تشنه عدالت است (۱۳۸۴/۴/۷). جامعه اسلامی باید آن را تأمین کند (۱۳۷۳/۱۰/۱۰) و مسلمانان باید از عدالت دفاع کنند و مقابل ظلم بایستند (۱۳۷۱/۱۱/۱۸) [تا] جامعه قائم به قسط و قانون باشد (۱۳۷۱/۱۰/۱۷).

۲-۵. وظایف کنونی عدالت‌طلبان

۱-۲-۵. عدالت‌پژوهی و نظریه‌پردازی

عدالت‌پژوهی را در حوزه و دانشگاه، یک رشته تعریف شده علمی بشناسیم. فقیه دنبال [موضوع] عدالت باشد و همین قاعده عدل و انصاف، تنقیح و بحث فقهی قوی شود. اداره کشور نیاز دارد به

جمع‌بندی متقن و مستدل در عدالت اجتماعی [تا] بتواند برنامه بلندمدت طراحی کند. [لذا برای] تحقق، به بحث‌های کاربردی و پژوهش‌های فراوانی نیاز داریم (۱۳۹۰/۲/۲۷).

۲-۲-۵. گفتمان‌سازی مسیر عدالت

گفتمان عدالت، گفتمان اصلی (۱۳۹۵/۴/۱۲)، [تکلیف] نخبگانی (۱۳۹۰/۲/۲۷) و [مولد] پیشرفت است، [زیرا با آن] فکر و انگیزه به وجود می‌آید که از این بزرگراه حرکت کنند (۱۳۹۵/۶/۳). شعار خدمت، عدالت و پیشرفت را همگانی کنید (۱۳۹۸/۵/۱۱) [تا] هر شخص و حزب و جناحی ناگزیر [باشد] برای عدالت تلاش کند (۱۳۸۳/۸/۱۰). پیگیری شما اثر دارد [که این] دولت (۱۳۸۶/۷/۱۷) و مجلس عدالت‌خواه شکل [گرفت] (۱۳۸۴/۸/۸).

۳-۲-۵. انتخاب اصلح و ایجاد رقابت

انتخاب اصلح تکلیف الهی است (۱۳۷۶/۲/۳۱)، یعنی ببینید چه کسی شایسته‌تر است (۱۳۸۴/۷/۱۷). تأثیر [رای مردم] در بلندمدت گاهی تا چهل سال باقی می‌ماند (۱۳۹۲/۲/۲۵). [لذا]، مردم هوشمندانه و آگاهانه انتخاب کنند (۱۳۸۴/۱/۱). به افرادی اعتماد کنیم که واقعاً متدین و انقلابی‌اند. [اینکه] مجلس مقابل دشمنان حرف آنان را بزند یا آزاد و شجاع باشد [و اینکه] خبرگان قرار است رهبر انتخاب کند، شوخی است؟! (۱۳۹۴/۱۰/۱۹) [مضافاً] در فسادستیزی باید فضای رقابتی به وجود بیاید (۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

۴-۲-۵. نقد مسئولین و استیضاح متخلفین

انتقاد، هدیه کردن عیوب است (۱۳۸۰/۵/۱۱) و انکار جهات مثبت نیست (۱۳۹۲/۳/۱۴). باید منصفانه باشد (۱۳۹۵/۶/۳) و چارچوب منطقی داشته باشد. [پس] تذکرات را در موقعیت و شکل مناسب بدهیم (۱۳۹۴/۱/۱) [که] انتقاد خدمت و تخریب خیانت است (۱۳۸۷/۶/۲). [بدانید] آرمان‌گرایی شما و چالش مسئولان با مصلحت‌ها، برآیند مطلوبی خواهد شد. [باید بدانیم] از کدام دستگاه‌ها چه توقع‌هایی داشته باشیم. مطالبه این نیست که انسان مشتش را گره کند و مسئله‌ای را بخواهد! اینکه شما موضوع را باور کنید، مهم‌ترین مطالبه است و اثر خود را می‌گذارد (۱۳۸۲/۸/۱۵).

باید هر پدیده ضد عدالت مورد سؤال قرار گیرد. از کسانی که مظنون به تخلفات [اند] پاسخ بطلید و از دولت و مجلس و دستگاه قضایی، عملکرد قاطعانه [بخواهید اما] (۱۳۸۱/۸/۶)، با اعتدال و روش صحیح

(۱۳۸۶/۷/۱۷).

۵-۲-۵. مطالبه شفافیت و مالیات

باید شفاف‌سازی بشود [که] شرط اصلی فسادستیزی است (۱۳۹۲/۱۲/۲۰). [همچنین] تکمیل بانک اطلاعات دهک‌ها و تأمین برخورداری جامعه از اطلاعات اقتصادی [در کنار] کاهش فاصله درآمدها و رفع محرومیت از قشر کم‌درآمد، از طریق سیاست‌های مالیاتی [انجام پذیرد] (۱۳۸۷/۱۰/۲۱).

۵-۲-۶. یاری متولیان قانونی و پیروی از ولی فقیه

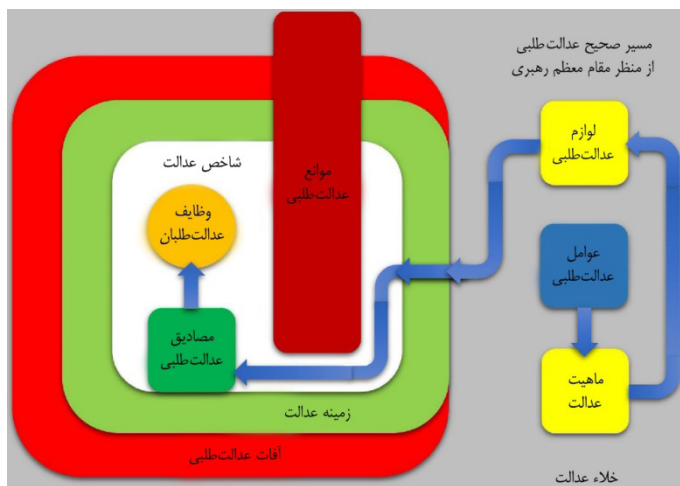
بایستی خیانت در امانت‌های ملی ریشه‌کن شود (۱۳۸۵/۸/۲۱) و من توصیه‌های مؤکدی راجع به مقابله با فساد کردم [که] اگر عمل می‌کردند، دچار این حوادث [نمی‌شدیم] (۱۳۹۰/۷/۱۱). اگر در زمینه‌های اقتصادی و اداری، توصیه‌های اسلام را عمل می‌کردیم، وضعمان بهتر از این بود (۱۳۷۸/۷/۹). باید برای کل مجموعه تلاش [کرد، لذا] هرچه می‌توانید در بخش‌هایی که خلاء وجود دارد، کمک کنید تا برطرف شود. عدالت [را] تعمیق کنید و روی فلسفه فکری آن کار کنید (۱۳۸۳/۸/۱۰).

۶. نتیجه‌گیری

آنچه از بررسی و تبیین اندیشه مقام معظم رهبری در رابطه با بحران عدالت و مسئله عدالت‌خواهی یافته‌ایم، معطوف به مبارزه قانونمند با فساد و نقد راهبردی عدالت‌جویان در ابعاد اندیشگی و رفتاری است. در نتیجه‌ی علت‌یابی بحران عدالت‌طلبی در چارچوب نظری اسپریگنز، به مواردی چون: «فقدان ادراک صحیح از عدالت، صلاحیت‌های فردی و الزامات روشی عدالت‌خواهی؛ همچنین تخریب دستگاه‌های ذی‌ربط، تهدید امنیت روانی و سلب اعتماد عمومی به نظام اجرایی و انقلاب اسلامی با أخذ رویکردهایی سلیقه‌ای، یک‌جانبه، هیجانی، یأس‌آفرین و فسادآلود» رسیده‌ایم.

در بیان آرمان مطلوب رهبری نیز علاوه بر روشن‌سازی تعریف عدالت راستین به ذکر مصادیق پیشینی، مسیر امن تحقق و حل منطقی بحران، ضمن تفکیک نقش‌ها پرداخته شد. وظایف عدالت‌خواهان نیز معطوف به «عدالت‌پژوهی، گفتمان‌سازی، انتخاب اصلح، پیگیری شفافیت و پاسخگویی، اتخاذ سیاست مالیاتی، نقد منصفانه مسئولین، یاری دستگاه‌ها، التزام به قانون و پیروی از خطوط ولایت» است.

در پایان، شکل مفهومی ذیل ترسیم راه‌حل بحران عدالت در اندیشه مقام معظم رهبری است:

شکل شماره ۱- شکل مفهومی مسیر خروج از بحران عدالت‌خواهی در اندیشه مقام معظم رهبری

منابع

۱. اسپریگنز، توماس (۱۳۹۲). فهم نظریه‌های سیاسی. ترجمه فرهنگ رجائی. تهران: آگه.
۲. اشتراوس، لئو (۱۳۹۱). فلسفه سیاسی چیست؟. ترجمه فرهنگ رجائی. تهران: انتشارات علمی فرهنگی.
۳. تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۴). مدیریت بحران. تهران: فرهنگ گفتمان.
۴. حقیقت، سیدصادق؛ حجازی، حامد (۱۳۸۹). نگاهی انتقادی به کاربرد بحران اسپریگنز در مطالعات سیاسی. علوم سیاسی، سال ۱۳، شماره ۴۹: ص ۹-۱۳.
۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۰۱/۰۱). بیانات در حرم مطهر رضوی در آغاز سال ۱۳۹۰. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=11804>
۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۶/۱/۱). بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2830>
۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۱/۱). بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3274>
۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۱/۱). بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3424>
۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۱/۱). بیانات در دیدار زائران و مجاوران بارگاه حضرت علی بن موسی الرضا(ع). قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=6082>
۱۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۱/۱/۱). بیانات در حرم رضوی در آغاز سال ۱۳۹۱. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19301>
۱۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۳/۱/۱). بیانات در حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25993>
۱۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۱/۱). بیانات در حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=29236>
۱۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۵/۱/۱). بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32695>
۱۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۱/۱). بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39272>
۱۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۲/۱). بیانات در دیدار با جوانان در مصلای بزرگ تهران. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3003>
۱۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۸/۳/۱). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42633>
۱۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۸/۹/۱). بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2981>

۱۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۹/۱). بیانات در خطبه‌های نماز جمعه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3155>
۱۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۳/۱۰/۱۰). بیانات در دیدار کارگزاران نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2735>
۲۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۱۱/۱۰). بیانات در دیدار با مردم پاکدشت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3269>
۲۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۱/۲/۱۰). بیانات در اجتماع کارگران کارخانه‌جات تولیدی داروپخش. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19516>
۲۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۰/۴/۱۰). بیانات در دیدار کارگزاران نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2469>
۲۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۸/۶/۱۰). بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2965>
۲۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۸/۱۰). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3257>
۲۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۹/۹/۱۰). بیانات در نخستین نشست اندیشه‌های راهبردی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10664>
۲۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۲/۱۱). بیانات در دیدار جمعی از روحانیون استان کرمان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3279>
۲۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۵/۱۱). بیانات در مراسم تنفیذ ریاست جمهوری سال ۱۳۸۰. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3076>
۲۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۸/۵/۱۱). پیام به اعضای گروه‌های جهادی و بسیج سازندگی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=43251>
۲۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۶۹/۷/۱۱). بیانات در دیدار جمعی از آزادگان و اقشار مختلف مردم. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2363>
۳۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۷/۱۱). بیانات در دیدار کارگزاران حج. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17454>
۳۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۵/۴/۱۲). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33694>
۳۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۲/۵/۱۲). بیانات در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2678>
۳۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۵/۱۲). بیانات در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3300>
۳۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۵/۱۲). بیانات در مراسم تنفیذ حکم دوازدهمین دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37311>
۳۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۷/۱۲). بیانات در همایش ده‌ها هزار نفری «خدمت بسیجیان» در ورزشگاه آزادی. قابل دسترس

- در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40645>
۳۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۸/۱۲). *بیانات در دیدار جوانان استان اصفهان*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3092>
۳۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۸/۱۲). *بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40833>
۳۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۹/۱۲). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3039>
۳۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۱۱/۱۳). *بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8824>
۴۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۴/۱۳). *بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12857>
۴۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۷/۱۳). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3146>
۴۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۴/۱۱/۱۴). *بیانات در دیدار اعضای هیأت‌های نظارت شورای نگهبان*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2782>
۴۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۱۱/۱۴). *خطبه‌های نماز جمعه تهران*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18923>
۴۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۲/۱۴). *بیانات در دیدار کارگران و معلمان*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3004>
۴۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۲/۱۴). *بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3431>
۴۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۰/۳/۱۴). *بیانات در مراسم دومین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2460>
۴۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۴/۳/۱۴). *بیانات در مراسم ششمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2755>
۴۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۳/۱۴). *بیانات در مراسم دوازدهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3068>
۴۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۳/۱۴). *بیانات در مراسم چهاردهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3180>
۵۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۳/۱۴). *بیانات در مراسم پانزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3233>
۵۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۳/۱۴). *بیانات در مراسم هفدهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3341>
۵۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۳/۱۴). *بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3463>

۵۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۳/۱۴). بیانات در مراسم بیست و دومین سالگرد رحلت امام خمینی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12595>
۵۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۱/۳/۱۴). بیانات در مراسم بیست و سومین سالگرد رحلت امام خمینی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19996>
۵۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲/۳/۱۴). بیانات در مراسم بیست و چهارمین سالگرد رحلت امام خمینی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22788>
۵۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۵/۳/۱۴). بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33259>
۵۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۳/۱۴). بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36745>
۵۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۳/۱۴). بیانات در مراسم بیست و نهمین سالگرد رحلت امام خمینی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39796>
۵۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۵/۱۴). نامه به رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام برای اعلام نظر مشورتی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=10767>
۶۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۷/۱۴). بیانات در جمع اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21451>
۶۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۱/۱/۱۵). خبر دیدار جمعی از مسئولان سه قوه با رهبر انقلاب. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=19356>
۶۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۱۱/۱۵). بیانات در دیدار با مسئولان سازمان صدا و سیما. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7227>
۶۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۹/۱۱/۱۵). خطبه‌های نماز جمعه تهران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10955>
۶۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۶/۱۵). بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40421>
۶۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۷/۱۵). بیانات در دانشگاه علوم انتظامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3253>
۶۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۸/۱۵). بیانات در دیدار جمعی از اعضای تشکل‌ها و جمعی از نخبگان دانشجویی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3203>
۶۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۸/۱/۱۶). بیانات در دیدار کارگزاران نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2937>
۶۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲/۲/۱۶). بیانات در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22494>
۶۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۵/۱۶). بیانات در دیدار مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=16889>
۷۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۶/۱۶). بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8019>

۷۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۱/۱۰/۱۷). **بیانات در مراسم عقد ازدواج**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19547>
۷۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۱۰/۱۷). **بیانات در دیدار جمعی از رؤسای دانشگاه‌ها**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3266>
۷۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۷/۱۷). **بیانات در دیدار اعضای هیأت دولت**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3313>
۷۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۶/۷/۱۷). **بیانات در دیدار دانشجویان نخبه و نقرات برتر کنکور و فعالان تشکلهای سیاسی فرهنگی دانشگاه‌ها**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3404>
۷۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۸/۱۷). **بیانات در دیدار مردم استان سمنان**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3361>
۷۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۲/۱۱/۱۸). **بیانات در دیدار مهمانان خارجی شرکت‌کننده در مراسم بزرگداشت دهه فجر**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2653>
۷۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۲/۱۸). **بیانات در دیدار کارکنان مجتمع مس سرچشمه**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3289>
۷۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۷/۱۸). **بیانات در دیدار کارگزاران نظام**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3355>
۷۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۱۰/۱۹). **بیانات در دیدار مردم قم**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3101>
۸۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۱۰/۱۹). **بیانات در دیدار مردم قم در سالگرد قیام ۱۹ دی**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8599>
۸۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۱۰/۱۹). **بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18496>
۸۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۱/۱۰/۱۹). **بیانات در دیدار با مردم قم**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21890>
۸۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۱۰/۱۹). **بیانات در دیدار مردم قم**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=46976>
۸۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۱۱/۱۹). **بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32222>
۸۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۱۱/۱۹). **بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=38872>
۸۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۲/۱۹). **بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان استان کرمان**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3290>
۸۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۲/۱۹). **بیانات در دانشگاه فرهنگیان**. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39542>

۸۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۲/۳/۱۹). بیانات در دیدار کارگزاران نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2672>
۸۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۴/۴/۱۹). بیانات در دیدار اعضای شوراهای فرهنگ عمومی استان‌ها. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2759>
۹۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۸/۱۹). بیانات در دیدار مردم دامغان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3364>
۹۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۳/۲). بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877>
۹۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۳/۲). بیانات در دیدار مسئولان نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39655>
۹۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۴/۲). بیانات در دیدار مسئولان نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30069>
۹۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۶/۶/۲). بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2850>
۹۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۶/۲). بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3661>
۹۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۶/۲). بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17082>
۹۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۷/۲). بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8094>
۹۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰). بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25795>
۹۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۸/۲/۲۰). پاسخ به نامه‌ی جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=9472>
۱۰۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۴/۲۰). پاسخ به نامه‌ی آیت‌الله طاهری امام جمعه اصفهان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=3129>
۱۰۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۴/۲۰). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30255>
۱۰۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۶۸/۶/۲۰). بیانات در دیدار رئیس و مسئولان ارشد قوه قضائیه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2180>
۱۰۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۸/۲۰). بیانات در دیدار مردم شاهرود. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3366>
۱۰۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۱۰/۲۱). نقشه راه توسعه / سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/roadmap-content?id=5609>
۱۰۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۱۲/۲۱). بیانات رهبر انقلاب در ابتدای درس خارج فقه درباره صفت‌های برجسته اخلاقی. قابل

- دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=41955>
۱۰۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۸/۲۱). بیانات در دیدار مردم گرمسار. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3368>
۱۰۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۱۰/۲۲). بیانات در دیدار استانداران سراسر کشور. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3215>
۱۰۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۶۸/۱۲/۲۲). بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در سالروز میلاد حضرت ولی عصر (عج). قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2276>
۱۰۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۱۲/۲۲). بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7585>
۱۱۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۲/۲۲). بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3177>
۱۱۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۳/۲۲). بیانات در دیدار مسئولان نظام. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36824>
۱۱۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۳/۴/۲۲). بیانات در دیدار هنرمندان و مسئولان فرهنگی کشور. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12893>
۱۱۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۵/۲۲). بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40273>
۱۱۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۴/۷/۲۲). بیانات در حسینیه «عاشقان کربلا» ساری. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9853>
۱۱۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۷/۲۲). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان زنجان. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3199>
۱۱۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۱/۷/۲۲). بیانات در اجتماع مردم اسفراین. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21208>
۱۱۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۹/۲۲). بیانات در دیدار با جمعی از طلاب و روحانیون. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8513>
۱۱۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۱۱/۲۳). پیام به مناسبت راهپیمایی ۲۲ بهمن. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=3107>
۱۱۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۱۲/۲۳). بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=41994>
۱۲۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۳/۲/۲۳). بیانات در دیدار مردم استان ایلام در سالروز ولادت امیرالمؤمنین (ع). قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=26388>
۱۲۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۸/۲۳). بیانات در خطبه‌های نماز جمعه. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3204>
۱۲۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۱۰/۲۴). بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3216>

۱۲۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۹/۲۴). بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4992>
۱۲۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۰۷/۲۵). بیانات در دیدار نخبگان و استعداد‌های برتر علمی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40725>
۱۲۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۶/۲/۲۵). بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌های استان خراسان در دانشگاه فردوسی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3382>
۱۲۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲/۲/۲۵). بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22566>
۱۲۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۳/۲۵). بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39947>
۱۲۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۵/۲۵). بیانات در دیدار جمعی از مسئولان وزارت امور خارجه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=1173>
۱۲۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۹/۲۵). بیانات در دیدار مسئولان و سفرای کشورهای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3098>
۱۳۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۱۲/۲۶). بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3057>
۱۳۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۴/۲۶). بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در سالروز میلاد حضرت علی(ع). قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3531>
۱۳۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۶/۶/۲۶). بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2854>
۱۳۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۹/۲۶). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان قزوین. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=5703>
۱۳۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۲/۲۷). بیانات در دیدار استادان و دانشجویان کردستان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=6917>
۱۳۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۲/۲۷). بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12496>
۱۳۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۱۱/۲۸). بیانات در دیدار جمعی از مردم آذربایجان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8876>
۱۳۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۱۱/۲۸). بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32331>
۱۳۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۲/۲۸). بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3066>
۱۳۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۲/۲۸). بیانات در بازدید از سازمان صدا و سیما. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3232>
۱۴۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲/۱۱/۲۹). ابلاغ سیاست‌های کلی «اقتصاد مقاومتی». قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=25370>

۱۴۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۱۱/۲۹). بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=41740>
۱۴۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۹/۳/۲۹). بیانات در دیدار با نمایندگان دوره ششم مجلس شورای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3013>
۱۴۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۳/۲۹). بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7190>
۱۴۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰/۶/۲۹). بیانات در دانشگاه علوم انتظامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17308>
۱۴۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۴/۹/۲۹). بیانات در دیدار کارگزاران نظام. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2778>
۱۴۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۳/۳). بیانات در دیدار جمعی از ایثارگران و خانواده‌های شهداء. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3291>
۱۴۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۵/۶/۳). بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34162>
۱۴۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۷/۳). بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3145>
۱۴۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۰۷/۳۰). بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت عید نیمه شعبان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3149>
۱۵۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۳/۳۰). بیانات در دیدار نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39982>
۱۵۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۸/۵/۳۰). گزیده‌ای از بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43319>
۱۵۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۶/۳۰). بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37721>
۱۵۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۶/۲/۳۱). بیانات در دیدار جمعی از خانواده‌های ایثارگران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2839>
۱۵۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۱/۱۲/۴). بیانات در اولین روز ماه مبارک رمضان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2656>
۱۵۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۷/۱۲/۴). بیانات در جلسه پرسش و پاسخ مدیران مسئول و سردبیران نشریات دانشجویی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7571>
۱۵۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۶/۴). بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3247>
۱۵۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۶/۶/۴). بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3398>
۱۵۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۳/۵). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان بسیجی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3292>

۱۵۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۴/۵). بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3128>
۱۶۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۴/۵). بیانات در دیدار مسئولان قضائی کشور. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3487>
۱۶۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۸/۴/۵). بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42925>
۱۶۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۵/۵). بیانات در دیدار اعضای ستادهای نماز جمعه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3133>
۱۶۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۶/۵). بیانات در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3079>
۱۶۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۶/۵). بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3189>
۱۶۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۶/۹/۵). بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2860>
۱۶۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۱۰/۶). بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=38575>
۱۶۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۱۲/۶). بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8988>
۱۶۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۳/۳/۶). پیام به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=141>
۱۶۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷/۴/۶). بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40036>
۱۷۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۶/۶). بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3349>
۱۷۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲/۶/۶). بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23715>
۱۷۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۶/۶/۶). بیانات در دیدار طلاب حوزه‌های علمیه استان تهران. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37528>
۱۷۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۸/۶). پیام به دومین همایش سراسری جنبش دانشجویی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=3150>
۱۷۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۱/۳/۷). بیانات در دیدار نمایندگان مجلس. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3123>
۱۷۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷/۳/۷). پیام به مناسبت آغاز به کار هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=3482>
۱۷۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۷/۴/۷). بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی. قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2894>

۱۷۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰/۴/۷). **بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3072>
۱۷۸. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۲/۴/۷). **بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3183>
۱۷۹. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۴/۷). **بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3297>
۱۸۰. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸/۴/۷). **بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7276>
۱۸۱. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۵/۳/۸). **پیام به مناسبت آغاز به کار دهمین دوره مجلس شورای اسلامی**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=33205>
۱۸۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۶۸/۶/۸). **بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2171>
۱۸۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۶/۸). **بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3304>
۱۸۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۴/۸/۸). **بیانات در دیدار کارگزاران نظام**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3318>
۱۸۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵/۲/۹). **بیانات در دیدار شورای مرکزی و کمیته‌های علمی همایش صدمین سالگرد مشروطیت**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3338>
۱۸۶. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴/۲/۹). **بیانات در دیدار جمعی از کارگران سراسر کشور**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=29566>
۱۸۷. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۸/۷/۹). **بیانات در خطبه‌های نماز جمعه**. قابل دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2974>
۱۸۸. عزیزاللهی، حکیمه (۱۳۸۶). **مدرنیته و رنه گنون**. علوم سیاسی، سال ۱۰، شماره ۸۶: ص ۱۴۵-۱۴۶.
۱۸۹. گلشنی، علی (۱۳۸۷). **فهم فلسفی و تاریخی اندیشه سیاسی براساس تلفیقی از نظرات اسکینر، اکشات و اسپریگنز**. فلسفی، دوره ۱۴، شماره ۶۸: ص ۹۳-۱۰۸.

استناد به این مقاله

DOI: 10.22034/sm.2021.135007.1579

جلیلی، محمد؛ کیخا، نجمه (۱۴۰۰). عدالت‌طلبی در اندیشه مقام معظم رهبری براساس الگوی نظری اسپریگنز. *سیاست متعالیه*، ۹(۳۲): ص ۱۳۵-۱۶۸.